

Секція.: Психологія, педагогіка, освіта, філософія та філологія

Віштак Інна Вікторівна

кандидат технічних наук, доцент

Вінницький національний технічний університет

м. Вінниця, Україна

ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ЗДОРОВ'Я: СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Система професійної безпеки та здоров'я в Україні, з врахуванням правових аспектів державної політики, має відповідати вимогам міжнародних стандартів. Отже, реалізація концепції професійної безпеки на підприємствах, у частині збереження здоров'я працівників, здійснюється через систему професійної безпеки та здоров'я [1-4]. Актуальність проблеми поліпшення стану промислової безпеки та охорони праці обумовлена гармонізацією нормативно-правової бази України із законодавством ЄС.

Основними законодавчими актами, які регулюють в Україні питання професійної безпеки та здоров'я, є Кодекс законів про працю України, Закон України «Про охорону праці», Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» та інші нормативно-правові акти з охорони праці [5-7]. Також, в Україні діє система стандартів безпеки праці (ССБП) – комплекс взаємозв'язаних стандартів, спрямованих на забезпечення безпеки праці, збереження здоров'я та працездатності людини в процесі праці. Власне, стандарти безпеки праці поділяються на міжнародні, державні, міжгалузеві, галузеві стандарти підприємств.

Наразі, найвагомим документом на міжнародному рівні, який регулює цю сферу, є стандарт OHSAS 18001 «Occupational Health and

Safety Assessment Series», в якому встановлені загальні вимоги для систем управління охороною праці та попередження професійних захворювань, як складової частини загальної системи якості. В Україні цьому стандарту OHSAS 18001:2007 відповідає чинний Національний стандарт України ДСТУ-П OHSAS 18001:2006 «Системи управління безпекою та гігієною праці. Вимоги». Також, варто зазначити, що на противагу терміну «система професійної безпеки та здоров'я» (міжнародного стандарту OHSAS 18001) у вітчизняній науці та практиці використовується поняття «охорона праці» [8].

Сьогодні в Україні є спроби наблизити поняття «охорона праці» до міжнародного стандарту визначеного в понятті «система професійної безпеки та здоров'я». Наприклад, у ДСТУ-П OHSAS 18001:2006 «Системи управління безпекою та гігієною праці. Вимоги» це поняття трактується вже як «безпека та гігієна праці». Такі зміни сприяють формуванню якісних характеристик діяльності підприємства в системі професійної безпеки та здоров'я, зокрема, щодо збереження фізичного, психічного та соціального здоров'я трудового колективу підприємства.

Розвиток системи професійної безпеки та здоров'я є економічним і правовим завданням держави та підприємництва. Впровадження системи менеджменту промислової безпеки та здоров'я OHSAS (СМПБ) є вимогою зарубіжних партнерів до вітчизняних суб'єктів господарювання, оскільки їх функціонування забезпечує зменшення рівня травматизму та захворювань, і відкриває можливість раціонального використання коштів спрямованих на охорону праці.

Вирішення проблем покращення стану системи професійної безпеки та здоров'я потребує комплексного підходу, який передбачає розробку та реалізацію ряду заходів на рівні держави та стейкхолдерів. Насамперед, здійснення комплексних програм з охорони праці – концептуальних планів скорочення ризиків травмування, що мають входити безпосередньо у

сферу компетенцій керівництва, застосування прогресивних моделей підвищення безпеки праці. Успішна діяльність підприємства визначається можливістю не лише постійно поліпшувати його продукцію та послуги, а й удосконалювати системи збереження здоров'я людей і середовища, в якому вони живуть і працюють.

Узагальнюючи теоретичні розвідки сформульовано три засадничі принципи поліпшення стану промислової безпеки та охорони праці шляхом побудови довгострокових та ефективних відносин між різними групами інтересів та владою задля гідної нормотворчої роботи: 1) принцип пропорційності (розумного балансу приватних і публічних інтересів, відповідно до якого цілі обмежень прав мають бути істотними, а засоби їх досягнення обґрунтованими та мінімально обтяжливими для осіб, чії права обмежуються; дозволяє досягти розумного співвідношення між цілями державного впливу та засобами їх досягнення); 2) принцип субсидіарності (забезпечує можливість вибудувати діалог між акторами про труднощі управління державою та суспільством, а також про актуальність прийняття рішення щодо конкретної проблеми); 3) принцип системності (розуміється сукупність елементів, що знаходяться у взаємозв'язку та взаємозалежності один від одного, і які утворюють певну цілісність, структурність).

Література

1. Oberleitner G. The OSCE and human security / G. Oberleitner // Security and Human Rights. 2008. Volume 19. Issue 1. PP. 64-72.
2. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник / За ред. проф. В. В. Березуцького. Х.: Факт, 2007. 382 с.
3. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Запарний В. В. Безпека життєдіяльності: Навч. посіб. / За ред, Є. П. Желібо. 6-е вид. К.: Каравела, 2008. 344 с.

4. Зеркалов Д.В. Безпека праці. [Електронне видання] Монографія. К.: «Основа». 2012. 637 с.
5. Кодекс законів про працю в Україні. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08/print>
6. Закон України «Про охорону праці». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12/print>
7. Закон України «Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14/print>
8. Національний стандарт України «Системи управління гігієною та безпекою праці» / Вимоги (OHSAS 18001:2007, IDT) ДСТУ OHSAS 18001:2010.